Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 4ης Ιουνίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Καθεστώς πολιτών τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες — Οδηγία 2003/109/ΕΚ — Άρθρα 5, παράγραφος 2, και 11, παράγραφος 1 — Εθνική νομοθεσία επιβάλλουσα στους πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίοι έχουν αποκτήσει το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, πιστοποιούμενης με εξέταση, επί ποινή προστίμου»

Στην υπόθεση C-579/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Centrale Raad van Beroep (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Νοεμβρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

P,

S

κατά

Commissie Sociale Zekerheid Breda,

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça και K. Λυκούργο, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 5ης Νοεμβρίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— οι P και S, εκπροσωπούμενες από τον J. B. Bierbach, advocaat,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman, M. de Ree και B. Koopman, καθώς και από τον J. Langer,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes και τον N. Piçarra,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Κοντού-Durande και τον G. Wils,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 28ης Ιανουαρίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 5, παράγραφος 2, και 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (ΕΕ 2004, L 16, σ. 44).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των P και S και, αφετέρου, της Commissie Sociale Zekerheid Breda (Επιτροπή κοινωνικής ασφαλίσεως της Breda, στο εξής: Commissie Sociale Zekerheid) και του College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen (Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Amstelveen), σχετικά με την επιβολή, από το δεύτερο, υποχρεώσεως κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 2, 4, 6 και 12 της οδηγίας 2003/109:

«(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την ειδική σύνοδό του στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, δήλωσε ότι θα πρέπει να υπάρξει προσέγγιση του νομικού καθεστώτος των υπηκόων τρίτων χωρών προς εκείνο των υπηκόων των κρατών μελών και ότι στα άτομα που έχουν διαμείνει νομίμως σε κράτος μέλος επί περίοδο που θα προσδιορισθεί και τα οποία διαθέτουν άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος, θα πρέπει να χορηγείται εντός του εν λόγω κράτους μέλους, σύνολο ενιαίων δικαιωμάτων κατά το δυνατόν παραπλήσιων προς τα δικαιώματα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

[...]

(4) Η ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες στα κράτη μέλη αποτελεί στοιχείο-κλειδί για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, θεμελιώδους στόχου της Κοινότητας, ο οποίος ορίζεται στη συνθήκη.

[...]

(6) Το κύριο κριτήριο για την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος θα πρέπει να είναι η διάρκεια διαμονής στην επικράτεια ενός κράτους μέλους. Αυτή η κατοίκηση θα πρέπει να ήταν νόμιμη και αδιάλειπτη ώστε να δείχνει την εδραίωση του προσώπου στη χώρα. Θα πρέπει να προβλεφθεί κάποια ευελιξία ώστε να λαμβάνονται υπόψη περιστάσεις που μπορούν τυχόν να αναγκάζουν το πρόσωπο να αναχωρεί προσωρινά από την επικράτεια.

[...]

(12) Προκειμένου να συσταθεί ένα πραγματικό μέσο για την ενσωμάτωση του επί μακρόν διαμένοντος στην κοινωνία στην οποία έχει εγκατασταθεί, οι επί μακρόν διαμένοντες θα πρέπει να απολαύουν ίσης μεταχείρισης με τους πολίτες του κράτους μέλους σε ευρύ φάσμα οικονομικών και κοινωνικών τομέων, δυνάμει των σχετικών όρων που ορίζονται στην παρούσα οδηγία.»

4 Το άρθρο 1, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

α) τις προϋποθέσεις χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος από ένα κράτος μέλος στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στην επικράτειά του, καθώς και τα συναφή δικαιώματα, [...]»

5 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στην επικράτειά τους νόμιμα και αδιάλειπτα κατά τα πέντε τελευταία έτη αμέσως πριν από την υποβολή της σχετικής αίτησης.»

6 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2003/109, με τίτλο «Προϋποθέσεις απόκτησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη απαιτούν από τον υπήκοο τρίτης χώρας να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ότι διαθέτει για τον ίδιο και για τα εξαρτώμενα από αυτόν μέλη της οικογένειάς του:

α) σταθερούς και τακτικούς πόρους, επαρκείς για τη συντήρηση του ιδίου/της ιδίας και των μελών της οικογενείας του/της, χωρίς να απαιτείται προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής του οικείου κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη αξιολογούν τους πόρους αυτούς σύμφωνα με τη φύση και τον τακτικό χαρακτήρα τους και μπορούν να λαμβάνουν υπόψη το επίπεδο των κατωτάτων μισθών και συντάξεων πριν από την αίτηση για τη χορήγηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος·

β) ασφάλιση ασθένειας, που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων, οι οποίοι συνήθως καλύπτονται για τους ημεδαπούς στο οικείο κράτος μέλος.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τους υπηκόους τρίτων χωρών να συμμορφωθούν με όρους ενσωμάτωσης, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.»

7 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του ίδιου κεφαλαίου, με τίτλο «Ισότητα μεταχείρισης», προβλέπει τα εξής:

«Ο επί μακρόν διαμένων απολαύει ίσης μεταχείρισης με τους ημεδαπούς όσον αφορά:

α) τους όρους πρόσβασης σε εξαρτημένη απασχόληση ή σε ανεξάρτητη δραστηριότητα, όταν οι δραστηριότητες αυτές δεν αφορούν, ούτε ευκαιριακά, την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, καθώς και τους όρους απασχόλησης και εργασίας, περιλαμβανομένων και των όρων απόλυσης και αμοιβής·

β) την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, περιλαμβανομένων και υποτροφιών σπουδών, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο·

γ) την αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων επαγγελματικών τίτλων, σύμφωνα με τις δέουσες εθνικές διαδικασίες·

δ) την κοινωνική ασφάλιση, την κοινωνική αρωγή και την κοινωνική προστασία, όπως ορίζονται από το εθνικό δίκαιο·

ε) τα φορολογικά προνόμια·

στ) την πρόσβαση στα αγαθά και τις υπηρεσίες και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών που βρίσκονται στη διάθεση του κοινού, καθώς και στις διαδικασίες απόκτησης στέγης·

ζ) την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της εγγραφής και συμμετοχής σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε οργάνωση της οποίας τα μέλη ασκούν συγκεκριμένη δραστηριότητα, περιλαμβανομένων και των πλεονεκτημάτων που παρέχονται από τέτοιες οργανώσεις, με την επιφύλαξη των εθνικών διατάξεων περί δημόσιας τάξης και δημόσιας ασφάλειας·

η) την ελεύθερη πρόσβαση στο σύνολο της επικράτειας του οικείου κράτους μέλους, εντός των ορίων που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία για λόγους ασφάλειας.

[...]»

Το ολλανδικό δίκαιο

8 Το άρθρο 1, στοιχείο p, του νόμου του 2000 περί αλλοδαπών (Vreemdelingenwet 2000), ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (στο εξής: Vw 2000), όριζε τα εξής:

«Στον παρόντα νόμο, καθώς και στις διατάξεις που βασίζονται σε αυτόν, νοείται ως:

[...]

p. επί μακρόν διαμένων: είτε ο κάτοχος άδειας διαμονής αορίστου χρόνου, κατά την έννοια του άρθρου 20, χορηγηθείσας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109, είτε ο κάτοχος άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΚ, χορηγηθείσας από άλλο κράτος το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Συνθήκη [...]».

9 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«Ο υπουργός έχει τις εξής αρμοδιότητες:

a. να δέχεται, να απορρίπτει ή να θέτει χωρίς εξέταση στο αρχείο αίτηση χορηγήσεως ή τροποποιήσεως άδειας διαμονής αορίστου χρόνου·

b. να ανακαλεί ή να τροποποιεί άδεια διαμονής αορίστου χρόνου.»

10 Κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Vw 2000:

«Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109, αίτηση χορηγήσεως ή τροποποιήσεως άδειας διαμονής αορίστου χρόνου κατά την έννοια του άρθρου 20 δύναται να απορριφθεί μόνον εάν ο αλλοδαπός:

a. δεν είχε νόμιμη διαμονή, κατά την έννοια του άρθρου 8, επί πέντε συναπτά έτη αμέσως πριν από την υποβολή της αιτήσεως·

[...]

k. δεν μετέσχε επιτυχώς σε εξέταση κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο a, του νόμου περί κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως [(Wet Inburgering, ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (στο εξής: Wi)] ή δεν έχει λάβει πτυχίο, πιστοποιητικό ή άλλο έγγραφο κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο c, του νόμου αυτού.»

11 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο Wi διέπει την κοινωνική και πολιτική ενσωμάτωση στην ολλανδική κοινωνία του συνόλου των μεταναστών που διαμένουν στις Κάτω Χώρες. Η κοινωνική και πολιτική ενσωμάτωση προϋποθέτει την απόκτηση προφορικών και γραπτών δεξιοτήτων στην ολλανδική γλώσσα, καθώς και ορισμένων γνώσεων σχετικά με την ολλανδική κοινωνία. Οι γλωσσικές δεξιότητες, καθώς και οι γνώσεις σχετικά με την ολλανδική κοινωνία, αξιολογούνται μέσω εξετάσεως. Τόσο οι μετανάστες οι οποίοι, κατά τον χρόνο ενάρξεως ισχύος του Wi, ήτοι την 1η Ιανουαρίου 2007, διέμεναν νομίμως επί μακρόν στις Κάτω Χώρες, όσο και εκείνοι οι οποίοι αφίχθησαν μετά την ως άνω ημερομηνία, έχουν, καταρχήν, υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, είτε από 1ης Ιανουαρίου 2007 είτε από την ημερομηνία κατά την οποία διαμένουν νομίμως στις Κάτω Χώρες μετά την 1η Ιανουαρίου 2007.

12 Το άρθρο 3 του Wi προβλέπει τα εξής:

«1. Υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως έχει ο αλλοδαπός με νόμιμη διαμονή κατά την έννοια του άρθρου 8, στοιχεία a έως e, ή 1, του Vw 2000 ο οποίος:

a. διαμένει με μη προσωρινό σκοπό στις Κάτω Χώρες·

[...]

4. Η κατά την έννοια της παραγράφου 1 υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως δεν έχει αναδρομική ισχύ.»

13 Κατά το άρθρο 5 του Wi:

«1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3, δεν έχει υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως όποιος:

a. είναι νεότερος των 16 ετών ή είναι 65 ετών ή μεγαλύτερης ηλικίας·

b. διέμεινε τουλάχιστον επί οκτώ έτη στις Κάτω Χώρες κατά την περίοδο της υποχρεωτικής σχολικής εκπαιδεύσεως·

c. διαθέτει πτυχίο, πιστοποιητικό ή άλλο έγγραφο προβλεπόμενο από κανονιστική διάταξη ή βάσει κανονιστικής διατάξεως·

d. έχει υποχρέωση σχολικής ή τεχνικής εκπαιδεύσεως·

e. κατόπιν της ως άνω σχολικής ή τεχνικής εκπαιδεύσεως παρακολουθεί κύκλο σπουδών ή επαγγελματικής εκπαιδεύσεως η ολοκλήρωση του οποίου οδηγεί στη χορήγηση του κατά το στοιχείο c πτυχίου, πιστοποιητικού ή άλλου εγγράφου·

f. έχει αποδείξει ότι διαθέτει ικανοποιητικές προφορικές και γραπτές δεξιότητες στην ολλανδική γλώσσα και προφανείς γνώσεις σχετικά με την ολλανδική κοινωνία.

2. Επίσης, δεν έχει υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως:

[...]

c. αλλοδαπός ο οποίος, κατά τη νομοθεσία κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, πληροί έναν εκ των όρων κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως προκειμένου να αποκτήσει το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, κατά την έννοια της οδηγίας 2003/109·

[...]

3. Ο έχων υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, ο οποίος διαθέτει πτυχίο, πιστοποιητικό ή άλλο έγγραφο προβλεπόμενο από κανονιστική διάταξη ή βάσει κανονιστικής διατάξεως, από το οποίο προκύπτει ότι ήδη διαθέτει μέρος των κατά το άρθρο 7 δεξιοτήτων και γνώσεων, απαλλάσσεται από την υποχρέωση αποκτήσεως αυτού του μέρους των γνώσεων ή των δεξιοτήτων και από την υποχρέωση επιτυχίας για το αντίστοιχο μέρος της εξετάσεως κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως.

4. Με κανονιστική διάταξη ή βάσει κανονιστικής διατάξεως δύναται να θεσπιστούν κανόνες σχετικά με:

a. την περαιτέρω ολική ή μερική απαλλαγή από την υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως·

b. τη διαμονή κατά την έννοια της παραγράφου 1, στοιχείο b, και

c. την εφαρμογή της παραγράφου 1, στοιχείο f.

5. Ο υπουργός δύναται να θεσπίσει διοικητικούς κανόνες για την εφαρμογή της παραγράφου 2, στοιχείο d.»

14 Το άρθρο 31 του εν λόγω ως νόμου προβλέπει τα εξής:

«1. Το College van Burgemeester en Wethouders επιβάλλει διοικητικό πρόστιμο στον έχοντα υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως ο οποίος δεν μετέσχε επιτυχώς στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, είτε εντός της προθεσμίας του άρθρου 7, παράγραφος 1, είτε εντός της προθεσμίας που παρατάθηκε βάσει της παραγράφου 2, στοιχείο a.

2. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1:

a. το College van Burgemeester en Wethouders παρατείνει την προθεσμία του άρθρου 7, παράγραφος 1, αν ο έχων υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως αποδείξει ότι δεν μπορεί να του προσαφθεί το ανεπιτυχές αποτέλεσμα στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως ή

b. το College van Burgemeester en Wethouders παρέχει απαλλαγή από την υποχρέωση κοινωνικοπολιτικής ενσωματώσεως εάν κρίνει, βάσει των αποδεδειγμένων προσπαθειών του έχοντος υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, ότι τούτος ευλόγως δεν δύναται να επιτύχει σε εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως.

3. Με κανονιστική διάταξη ή βάσει κανονιστικής διατάξεως θεσπίζονται κανόνες σχετικά με την παράγραφο 2.»

15 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο Wi ετέθη σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2007. Η έναρξη ισχύος του νόμου αυτού συνοδεύτηκε από την προσθήκη στον Vw 2000 του άρθρου 21, παράγραφος 1, στοιχείο k. Εντούτοις, η εν λόγω διάταξη εφαρμόστηκε στην πραγματικότητα από την 1η Ιανουαρίου 2010.

16 Συναφώς, η Ολλανδική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η υποχρέωση επιτυχίας στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως αποτελεί προϋπόθεση για την απόκτηση καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος, τόσο για τους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι απέκτησαν για πρώτη φορά νόμιμη διαμονή στις Κάτω Χώρες μετά την έναρξη ισχύος του Wi όσο και για τους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι, καίτοι κατά τον χρόνο ενάρξεως ισχύος του Wi διέμεναν ήδη νομίμως στις Κάτω Χώρες, ζήτησαν να υπαχθούν σε καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος μετά την 1η Ιανουαρίου 2010. Συνεπώς, το άρθρο 21, παράγραφος 1, στοιχείο k, του Vw 2000 εφαρμόζεται σε αμφότερες τις κατηγορίες πολιτών.

17 Αντιθέτως, οι πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι κατά την έναρξη ισχύος του Wi διέμεναν ήδη νομίμως στις Κάτω Χώρες και οι οποίοι ζήτησαν να υπαχθούν σε καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2007 και 1ης Ιανουαρίου 2010, όπως οι προσφεύγουσες στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν έχουν υποχρέωση επιτυχίας στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως προκειμένου να τους χορηγηθεί το ως άνω καθεστώς. Συνεπώς, το άρθρο 21, παράγραφος 1, στοιχείο k, του Vw 2000 δεν εφαρμόζεται στην εν λόγω κατηγορία πολιτών.

18 Εντούτοις, οι πολίτες οι οποίοι εμπίπτουν στην ως άνω κατηγορία υποχρεούνται να επιτύχουν στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως εντός της προθεσμίας που τάσσεται με απόφαση του College van Burgemeester en Wethouders του δήμου στον οποίον αυτοί διαμένουν, επί ποινή προστίμου. Εάν δεν επιτύχουν στην εξέταση εντός της προθεσμίας αυτής, τάσσεται νέα προθεσμία, το δε ύψος του προστίμου αυξάνεται κάθε φορά.

19 Επομένως, η υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως την οποία έχει η ίδια κατηγορία πολιτών δεν ασκεί επίδραση ούτε στην απόκτηση, ούτε στη διατήρηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Η P και η S είναι πολίτες τρίτων χωρών που είναι κάτοχοι αορίστου χρόνου κανονικής άδειας διαμονής ως επί μακρόν διαμένοντες κατά την έννοια της οδηγίας 2003/109, από τις 14 Νοεμβρίου 2008 και τις 8 Ιουνίου 2007 αντιστοίχως.

21 Με απόφαση της 1ης Αυγούστου 2008, η Commissie Sociale Zekerheid ενημέρωσε την P ότι είχε υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, κατά τα προβλεπόμενα στον Wi, και ότι όφειλε να επιτύχει στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως έως τις 30 Ιουνίου 2013. Κατόπιν της αποφάσεως αυτής, η P άρχισε να παρακολουθεί πρόγραμμα κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, το οποίο είχε προταθεί από την Commissie Sociale Zekerheid. Από τις 25 Αυγούστου 2008, η P διέκοψε προσωρινώς την παρακολούθηση αυτή για λόγους υγείας. Έκτοτε δεν συνέχισε την παρακολούθηση. Με απόφαση της 4ης Αυγούστου 2009, η Commissie Sociale Zekerheid διαπίστωσε εκ νέου ότι η P υπέκειτο στην ως άνω υποχρέωση και ότι όφειλε να επιτύχει στην επίμαχη εξέταση έως τις 30 Ιουνίου 2013. Στις 25 Φεβρουαρίου 2010, η Commissie Sociale Zekerheid διατήρησε σε ισχύ την από 4ης Αυγούστου 2009 απόφασή της.

22 Με απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2010, το College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen ενημέρωσε την S ότι είχε υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, κατά τα προβλεπόμενα στον Wi, και ότι όφειλε να επιτύχει στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως έως τις 24 Αυγούστου 2013.

23 Στο πλαίσιο των εφέσεων που άσκησαν οι P και S κατά της απορρίψεως των προσφυγών που είχαν ασκήσει κατά των αποφάσεων βάσει των οποίων υποχρεούντο να επιτύχουν σε εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, το Centrale Raad van Beroep (Κεντρικό δικαστήριο διοικητικών διαφορών) διατυπώνει αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα της υποχρεώσεως κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως προς την οδηγία 2003/109.

24 Μεταξύ άλλων, το αιτούν δικαστήριο, καίτοι εκτιμά ότι η επιβολή τέτοιας υποχρεώσεως βασίζεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109, διερωτάται εάν, κατόπιν της χορηγήσεως του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος, επιτρέπεται στα κράτη μέλη να θεσπίζουν προϋποθέσεις ενσωματώσεως υπό τη μορφή εξετάσεως κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, συνοδευόμενης από σύστημα προστίμων.

25 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως μπορεί πράγματι να εμπίπτει στο άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και β′, της οδηγίας 2003/109. Εν τοιαύτη περιπτώσει, καθόσον η ως άνω υποχρέωση δεν επιβάλλεται στους ημεδαπούς, οι πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες δεν μπορούν επίσης να βαρύνονται με αυτή την υποχρέωση, διότι άλλως θα παραβιαζόταν η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως την οποία καθιερώνει η ως άνω διάταξη.

26 Επιπροσθέτως, κατά το αιτούν δικαστήριο, καίτοι οι προϋποθέσεις ενσωματώσεως μπορούν πράγματι να θεσπισθούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, εντούτοις δεν μπορούν να καθιστούν αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερή είτε την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος είτε τη διατήρηση του καθεστώτος αυτού. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο η υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως να μην συνάδει προς το κριτήριο αυτό.

27 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με το εάν η ενημέρωση, κατόπιν της αποκτήσεως του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος, σχετικά με υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως η οποία πρέπει να εκπληρωθεί μεταγενέστερα, όπως στην περίπτωση της S, αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την εκτίμηση της συμβατότητας της ως άνω υποχρεώσεως προς την οδηγία 2003/109.

28 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Centrale Raad van Beroep αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν, είτε ο σκοπός και το πνεύμα της οδηγίας 2003/109, είτε το άρθρο της 5, παράγραφος 2, και/ή το άρθρο της 11, παράγραφος 1, την έννοια ότι δεν συνάδει προς αυτά η βάσει εθνικής νομοθεσίας υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, για τη μη τήρηση της οποίας προβλέπονται κυρώσεις μέσω συστήματος προστίμων, τα οποία επιβάλλονται σε πολίτες τρίτων χωρών έχοντες το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος;

2) Έχει σημασία για την απάντηση στο πρώτο ερώτημα το εάν η υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως επιβλήθηκε πριν από την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

29 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί, εάν η οδηγία 2003/109 και, ιδίως, τα άρθρα 5, παράγραφος 2, και 11, παράγραφος 1, αυτής αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, βάσει της οποίας επιβάλλεται στους πολίτες τρίτου κράτους οι οποίοι ήδη έχουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος να επιτύχουν σε εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, επί ποινή προστίμου, και εάν το γεγονός ότι το ως άνω καθεστώς αποκτήθηκε πριν την επιβολή της επίμαχης υποχρεώσεως ή κατόπιν αυτής αποτελεί, συναφώς, κρίσιμο στοιχείο.

30 Προκαταρκτικώς, πρέπει να επισημανθεί ότι τα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα αφορούν αποκλειστικώς τους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι διέμεναν νομίμως στις Κάτω Χώρες κατά τον χρόνο ενάρξεως ισχύος του Wi, ήτοι την 1η Ιανουαρίου 2007, και οι οποίοι ζήτησαν να υπαχθούν στο καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2007 και 1ης Ιανουαρίου 2010, όπως οι P και S.

31 Για αυτήν την κατηγορία πολιτών, η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, η οποία συνίσταται στην επιτυχή συμμετοχή σε εξέταση προκειμένου να αποδειχθεί η απόκτηση προφορικών και γραπτών δεξιοτήτων στην ολλανδική γλώσσα, καθώς και επαρκών γνώσεων σχετικά με την ολλανδική κοινωνία, δεν αποτελεί προϋπόθεση ούτε για την απόκτηση ούτε για τη διατήρηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος, αλλά επισύρει αποκλειστικώς την επιβολή προστίμου σε όσους δεν επέτυχαν στην εν λόγω εξέταση έως τη λήξη της ταχθείσας προθεσμίας.

32 Εξάλλου, επισημαίνεται η σημασία που αποδίδεται από τον νομοθέτη της Ένωσης στα μέτρα ενσωματώσεως, όπως προκύπτει ιδίως από την αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2003/109, στην οποία αναφέρεται ότι η ενσωμάτωση των πολιτών τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες στα κράτη μέλη αποτελεί στοιχείο-κλειδί για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, θεμελιώδους σκοπού της Ένωσης, ο οποίος ορίζεται στη Συνθήκη.

33 Υπό το πρίσμα των ως άνω σκέψεων πρέπει να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.

34 Όσον αφορά, καταρχάς, το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109, με τίτλο «Προϋποθέσεις απόκτησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος», τούτο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τους πολίτες τρίτων χωρών να συμμορφωθούν με όρους ενσωματώσεως, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

35 Επομένως, όπως προκύπτει τόσο από το γράμμα της ως άνω διατάξεως όσο και από το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, αυτή παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να συναρτήσουν την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος προς την εκπλήρωση ορισμένων προϋποθέσεων ενσωματώσεως.

36 Συνεπώς, το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109 αφορά τις προϋποθέσεις ενσωματώσεως των οποίων η εκπλήρωση απαιτείται πριν από τη χορήγηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος.

37 Εντούτοις, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως, η επίμαχη υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως δεν προϋποθέτει ούτε την απόκτηση ούτε τη διατήρηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος από τους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι ζήτησαν να υπαχθούν στο καθεστώς αυτό μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2007 και της 1ης Ιανουαρίου 2010. Ως εκ τούτου, όσον αφορά αυτή την κατηγορία πολιτών, τέτοιου είδους υποχρέωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως προϋπόθεση ενσωματώσεως, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109.

38 Κατά συνέπεια, καθόσον το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109 ούτε επιβάλλει ούτε απαγορεύει στα κράτη μέλη να απαιτούν από τους πολίτες τρίτων χωρών να εκπληρώνουν υποχρεώσεις ενσωματώσεως μετά την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος, η εν λόγω διάταξη δεν αντιτίθεται σε μέτρο ενσωματώσεως όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης.

39 Όσον αφορά το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, επισημαίνεται ότι, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 12 της ως άνω οδηγίας, η διάταξη αυτή διασφαλίζει για τους επί μακρόν διαμένοντες ίση μεταχείριση με τους πολίτες του κράτους μέλους στους τομείς που απαριθμούνται στα σημεία α′ έως η′ της ως άνω διατάξεως.

40 Εντούτοις, δεδομένου ότι η επίμαχη υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως δεν επιβάλλεται στους ημεδαπούς, πρέπει να εξετασθεί εάν τέτοια υποχρέωση αντίκειται, ενδεχομένως, στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως που κατοχυρώνεται με το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, στους διάφορους εκεί προβλεπόμενους τομείς.

41 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως επιβάλλει να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς (απόφαση S.P.C.M. κ.λπ., C-558/07, EU:C:2009:430, σκέψη 74 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι τα επίδικα μέτρα ενσωματώσεως συνίστανται, κατ' ουσίαν, στην υποχρέωση αποκτήσεως και/ή αποδείξεως προφορικών και γραπτών δεξιοτήτων στην ολλανδική γλώσσα, καθώς και ορισμένων γνώσεων σχετικά με την ολλανδική κοινωνία. Μπορεί, βεβαίως, να συναχθεί ότι οι ημεδαποί έχουν τέτοιες δεξιότητες και γνώσεις, δεν μπορεί όμως να συναχθεί το ίδιο και για τους πολίτες τρίτων χωρών. Κατά συνέπεια, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 52 των προτάσεών του, κρίνεται ότι η κατάσταση των πολιτών τρίτων χωρών δεν συγκρίνεται προς εκείνη των ημεδαπών όσον αφορά τη σκοπιμότητα μέτρων ενσωματώσεως, όπως η απόκτηση γνώσεως τόσο της γλώσσας όσο και της κοινωνίας της χώρας.

43 Ως εκ τούτου, καθόσον οι ως άνω καταστάσεις δεν επιδέχονται συγκρίσεως, το γεγονός ότι η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως δεν επιβάλλεται στους ημεδαπούς δεν προσβάλλει το δικαίωμα των πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, σε ίση μεταχείριση προς τους ημεδαπούς, σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109.

44 Εντούτοις, ο τρόπος εφαρμογής αυτής της υποχρεώσεως κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως πρέπει να μην παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, στους τομείς που απαριθμούνται στο άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109.

45 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να προστεθεί ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να εφαρμόζουν εθνική νομοθεσία η οποία ενδέχεται να διακυβεύσει την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την οδηγία αυτή σκοπών και, συνεπώς, να την καταστήσει άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-508/10, EU:C:2012:243, σκέψη 65).

46 Συναφώς, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 6 και 12 της οδηγίας 2003/109, ο κύριος σκοπός της είναι η ενσωμάτωση των πολιτών τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν εγκατεστημένοι στα κράτη μέλη (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-508/10, EU:C:2012:243, σκέψη 66).

47 Τούτων δοθέντων, όσον αφορά, καταρχάς, την υποχρέωση επιτυχούς συμμετοχής στην επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η απόκτηση ενός βαθμού γνώσεως τόσο της γλώσσας όσο και της κοινωνίας του κράτους μέλους υποδοχής διευκολύνει κατά πολύ την επικοινωνία μεταξύ των πολιτών τρίτων χωρών και των ημεδαπών και, επιπροσθέτως, ενισχύει την αλληλεπίδραση και την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μεταξύ τους. Περαιτέρω, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η γνώση της γλώσσας του κράτους μέλους υποδοχής καθιστά λιγότερο δυσχερή την πρόσβαση των πολιτών τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας και στην επαγγελματική κατάρτιση.

48 Σε αυτό το πλαίσιο, καθόσον η υποχρέωση επιτυχούς συμμετοχής σε εξέταση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθιστά δυνατόν να διασφαλισθεί η απόκτηση από τους πολίτες τρίτων χωρών γνώσεων οι οποίες αποδεικνύονται αναμφιβόλως χρήσιμες για τη δημιουργία δεσμών με το κράτος μέλος υποδοχής, κρίνεται ότι τέτοιου είδους υποχρέωση δεν διακυβεύει, καθεαυτή, την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την οδηγία 2003/109 σκοπών, αλλά, αντιθέτως, συμβάλλει στην επίτευξή τους.

49 Εντούτοις, ο τρόπος εφαρμογής της ως άνω υποχρεώσεως πρέπει επίσης να μην είναι ικανός να διακυβεύσει τους σκοπούς αυτούς, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, του επιπέδου που απαιτείται για την επιτυχία στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, της προσβάσεως στα μαθήματα και στο υλικό το οποίο είναι αναγκαίο για την προετοιμασία για την εν λόγω εξέταση, του

ύψους του παραβόλου που καταβάλλουν οι πολίτες τρίτων χωρών ως κόστος εγγραφής, ή η συνεκτίμηση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων κάθε περιπτώσεως, όπως η ηλικία, ο αναλφαβητισμός ή το επίπεδο εκπαιδεύσεως.

50 Εν συνεχεία, όσον αφορά το επίμαχο στην κύρια δίκη σύστημα προστίμων, επισημαίνεται ότι η επιβολή προστίμου στους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες και οι οποίοι, κατά τη λήξη της ταχθείσας προθεσμίας, δεν έχουν επιτύχει στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, ως μέσον διασφαλίσεως της αποτελεσματικότητας της υποχρεώσεως κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, δεν διακυβεύει, καθεαυτή, την επίτευξη των σκοπών της οδηγίας 2003/109 και, κατά συνέπεια, δεν την καθιστά άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας.

51 Εντούτοις, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το ανώτατο ποσόν του επίμαχου επιβλητέου προστίμου είναι σχετικώς υψηλό, ήτοι ανέρχεται στα 1 000 ευρώ, και, εξάλλου, ότι το εν λόγω πρόστιμο μπορεί να επιβάλλεται οσάκις οι προθεσμίες που τάχθηκαν για την επιτυχία στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως παρέρχονται χωρίς επιτυχές αποτέλεσμα, και τούτο χωρίς κανένα περιορισμό, έως ότου ο πολίτης της τρίτης χώρας επιτύχει στην ως άνω εξέταση.

52 Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι το πρόστιμο επιβάλλεται στους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι, κατά τη λήξη της ταχθείσας σε αυτούς προθεσμίας, δεν έχουν επιτύχει στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, ανεξαρτήτως του εάν, εντός της ως άνω προθεσμίας, οι εν λόγω πολίτες δεν μετείχαν ποτέ στην ως άνω εξέταση ή, αντιθέτως, έλαβαν επανειλημμένως μέρος σε αυτή.

53 Εξάλλου, το κόστος εγγραφής για τη συμμετοχή στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως καθώς και, ενδεχομένως, τα έξοδα σχετικά με την προετοιμασία αυτής, βαρύνουν τους οικείους πολίτες τρίτων χωρών. Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ολλανδική Κυβέρνηση διευκρίνισε ότι το κόστος εγγραφής ανέρχεται στα 230 ευρώ, ότι οι οικείοι πολίτες τρίτων χωρών πρέπει να καταβάλλουν το εν λόγω ποσό κάθε φορά που, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, μετέχουν στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, και ότι τα ως άνω ποσά δεν επιστρέφονται στους πολίτες οι οποίοι αποτυγχάνουν στην εξέταση. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η επιβολή προστίμου δεν είναι η μόνη αρνητική συνέπεια την οποία υφίστανται οι πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι δεν καταφέρνουν να επιτύχουν στην ως άνω εξέταση πριν τη λήξη της ταχθείσας προθεσμίας.

54 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει εάν η πληρωμή προστίμου λόγω της μη τηρήσεως της υποχρεώσεως επιτυχούς συμμετοχής στην εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, πέραν των εξόδων που σχετίζονται προς τις πραγματοποιηθείσες εξετάσεις, δύναται να διακινδυνεύσει την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την οδηγία 2003/119 σκοπών, και, συνεπώς, να την καταστήσει άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας.

55 Τέλος, καθόσον η υποχρέωση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως η οποία προβλέπεται από την επίμαχη εθνική νομοθεσία δεν ασκεί επίδραση ως προς την απόκτηση και τη διατήρηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος των πολιτών τρίτων χωρών οι οποίοι ζήτησαν να υπαχθούν στο καθεστώς αυτό μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2007 και της 1ης Ιανουαρίου 2010, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως, διαπιστώνεται ότι το εάν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος αποκτήθηκε πριν ή μετά την επιβολή της υποχρεώσεως αυτής δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου.

56 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2003/109 και, ιδίως, τα άρθρα 5, παράγραφος 2, και 11, παράγραφος 1, αυτής δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει στους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι ήδη έχουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος την υποχρέωση να επιτύχουν σε εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, επί ποινή προστίμου, υπό τον όρο ο τρόπος εφαρμογής της να μην είναι ικανός να διακυβεύσει την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την οδηγία αυτή σκοπών, στοιχείο που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Το εάν το

καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος αποκτήθηκε πριν ή μετά την επιβολή υποχρεώσεως επιτυχούς συμμετοχής σε εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως δεν αποτελεί, συναφώς, κρίσιμο στοιχείο.

Επί των δικαστικών εξόδων

57 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό απόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Η οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, και, ιδίως, τα άρθρα 5, παράγραφος 2, και 11, παράγραφος 1, αυτής δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει στους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι ήδη έχουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος την υποχρέωση να επιτύχουν σε εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως, επί ποινή προστίμου, υπό τον όρο ο τρόπος εφαρμογής της να μην είναι ικανός να διακινδυνεύσει την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την οδηγία αυτή σκοπών, στοιχείο που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Το εάν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος αποκτήθηκε πριν ή μετά την επιβολή υποχρεώσεως επιτυχούς συμμετοχής σε εξέταση κοινωνικής και πολιτικής ενσωματώσεως δεν αποτελεί, συναφώς, κρίσιμο στοιχείο.

(υπογραφές)